

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znasa.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo na zadnje četrtletje, stare gospode naročnike pa, katerim poteče koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za četrt leta 3 gld. 30 kr.
„ jeden mesec 1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec,
30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četrt leta 4 gld. — kr.
„ jeden mesec 1 „ 40 „

Upravištvu „Slov. Naroda“.

V Ljubljani 28. septembra.

Priznana resnica je, da številke najbolj jasno neovrgljivo govoré. V politiki se sicer ta ali oni nazor ne more izraževati v številkah, za tega delj tudi v politiki ni in ne more biti prave stalnosti in matematične doslednosti; a imamo pa politično statistiko, ki si čem dalje tem večjo pozornost in važnost pridobiva. Res da nazori in mnenja posamičnih poslancev in strank neso predmet političnej statistiki, a vendar so njeni podatki velike vrednosti, argumenti celo, katerih ni lahko izpodbijati.

Tako je pred par dnevi neimenovan pisatelj v „Pester Lloyd-u“ priobčil članek z naslovom „Fictionen und Illusionen“, v katerem s številkami, povzetimi zadnjemu ljudskemu popisovanju l. 1880., dokazuje, da združena levica zastopa jedva tretjino čislitvanškega prebivalstva in da jej je mej Nemci samimi nad dva in pol milijona nasprotnih.

Poslanci desnice in centra zastopajo nam

reč: Klub Lichtensteinov 1.658.742 prebivalcev (v Spod. Avstrijskej 251.500, v Gornj. Avstrijskej 578.843, na Solnograškem 109.121, na Štajerskem 509.258, na Tirolskem 107.333, na Predarlskem 102.678.); klub Coroninijev zastopa 1.205.205; klub Hohenwartov 2.477.088; Česki klub 4.672.025; Poljski klub 5.252.109 prebivalcev; vkupe vsi avtonomisti 14.302.398 prebivalcev.

Vsa združena levica pa samo 5.976.178 prebivalstva. Razen omenjenih zastopajo „divjaki“ vladi prijazni 242.438, „divjaki“ opozicijonci 448.093 prebivalcev. Ako se vzame v poštev, da knez Schwarzenberg sam zastopa 100.000 Nemcev v Českeji, da je treba v ozir jemati Dunajske demokrate itd., pride se po računu omenjenega pisca do zaključka, da zastopa združena levica v istini samo 5.547.157 prebivalcev.

A tudi ta v številkah izražena parlamentarna manjina je le umetna, možna le na podlagi glasovite Šmerlingove volilne geometrije, po kateri zastopa vsak poljski poslanec 145.892, vsak česki državni poslanec 106.101, vsak klerikalec 82.937, vsak poslanec pravne stranke 75.066, vsak ustavak pa 62.907 prebivalcev. Neugodnost razmerja za avtonomiste je očividna, kajti na 62.907 prebivalcev voli se že jeden ustavoveren poslanec, mej tem ko je mej Poljaki na več nego dvakrat toliko duš tudi samo jeden poslanec in so v obče vsi drugi narodi na slabšem, nego nemški.

Da bi se odpravil, ali vsaj pravično popravil Šmerlingov volilni red, potem bi se še le pokazalo, kake slabe korenine ima združena levica v prebivalstvu in kako malo opravičenosti do hegemonije.

Za sedaj pa tudi navedeni podatki dovolj razločno govoré, da nema združena levica nikake pravice poudarjati, da je večina prebivalstva za njo, temveč samo skromna tretjina in še ta samo na podlagi Šmerlingovega volilnega reda.

Poročilo deželnega odbora

o tem, da bi zavarovalne družbe zoper ogenj pripomagale k stroškom za požarne namene.

„Akoravno se prostovoljne požarne brambe tudi na Kranjskem še neso v isti meri ukoreninile, kakor v premnogih drugih deželah, so vendar le v primeroma malih letih prav veselo razcvetele in se povzdignile in, kakor kažejo skušnje zadnjega časa, opravičeno je upanje, da se bode prepričanje o izredni koristi prostovoljnih požarnih bramb vedno bolj v daljne kroge širilo in da bode pričetni razvoj požarnega brambovstva v vzvikšaneji meri po deželi napredoval.

Ob jednom se sme reči, da so do zdaj obstoječe požarne brambe pri izvrševanju svoje težke in človekoljubne naloge kazale požrtvovalno delavnost in zvesto spolnovanje svojih dolžnostij, ki zasluži po polno priznanje in silno znameniti se morajo imenovati uspehi, ki so jih dosegle požarne brambe pri požarih s svojim delovanjem bodisi pri stvaréh samih, katere je zadel požar, kakor tudi s tem, da so omejile uničujoči ogenj.

Ako pa požarne brambe na ta način posameznim unesrečenim rešijo vse njihovo premoženje, so s svojim delovanjem ob jednom prinesle dobiček in korist tudi tistim napravam, katere so nasproti po požaru prizadetim po pogodbi zavezane izplačati jim dotično odškodnino po velikosti nesreče, ki se je zgodila; in skušnja kaže, da, odkar je v mnogih deželah obilno število požarnih bramb, so se res tudi odškodnine, ki jih imajo zavarovalne družbe zoper ogenj plačevati, relativno znižale. Uredjena in žrtvovalna delavnost požarnih bramb prinaša torej posredno tem napravam dobiček, ki se gotovo ne more majhen imenovati.

Pri takih okoliščinah je torej misel, da naj bi zavarovalne družbe zoper ogenj v primerni visokosti

LISTEK.

Začetek šol.

(Spisal D. Antonijev.)

Njega dni bila sta dijaških počitnic patrona sv. Jakob pa sv. Mihael. O sv. Jakobu smo prihajali v domačo vas, o sv. Miheli pa smo se vračali v šole. Sedaj pa od 15. julija do 15. septembra teče sezona, sezona mrtva za profesorje, sezona živa za dijake. Novej tej sladkej dobi mejniki sicer neso še določeni narodno, po svetnikih, morebiti za tega del ne, ker je naprava ta še premalo stara, ali pa ne za to, ker — iz nove ére — svetnikov vredna ni. Bodi temu tako ali tako, dvojno je pa gotovo: pred leti so bili osorej še učitelji in učenci „procul catalogis cathedrisque beati“; Aleksander, Agamemnon in Hanibal neso še kovali načrtov srđitih; Odisej bil je še doma, Ovida ni bilo še v Pontu, Horac si je še mislil: „nonum prematur in annum“; Krištof Kolumb se je komaj zapisal bil v mornarje, Luter Martin je še ponižno samostane pometal; Močnikova in Pokornijeva zemlja bila je še pusta in prazna;

danes ta dan pa se z učiteljskih prestolov že glasijo „kategorični imperativi“, pod klopni že vzdelujejo brez prestanka dvonožna in dvoročna „perpetua mobilia“; Macedonci in Perzijanci, Grki in Trojanci, Rimljani in Kartaginci ležijo si že v laséh; Odiseja se že poje, „Tristia“ in „Epistolae ex Ponto“ so v delu, Horac je že dal na svetlo svoje sladkomeđene in praktične ode; Kolumb se bliža Ameriki, za katero pa še ne ve; Luter je že z jedno nogo „zunaj“; Pokornijeve živali so že dobile meso in kri, tako tudi Močnikove številke; z jedno besedo: kar je bilo pred leti o sv. Miheli še mrtvo in mrzlo, to je danes živo in zrelo po učilnicah. Le učitelji slovenščine so tudi dandanes mrzi in mrtvi! A le-ti bili so itak zmirom mrtvi in obetajo to biti tudi v bodoče!

Tudi mobilizacija učeče se mladeži napoveduje se s tem, da se hodi v mesto gledat za „dobro“ stanovanje. Uradi, kjer se take stvari poizvedujejo, so čestokrat jako primitivni, zlasti rekrutom se ne redkokedaj streha in postelja odločuje pod milim nebom, na branjevskem stolu. Da ima protekcija tudi tu svojo besedo, da „lepa beseda“ tudi tu najde lepo mesto, tega bi ne bilo treba še posebej

omenjati, ako bi ne bilo tako važno: ker vsako leto se pripeti, da se morajo gospodinje, ki nimajo protekcije niti „lepe besede“, še zadnje trenutke „pultiti za zadnje študente“. Ti počasni študentje dobijo torej ostanke, odkaže se jim tudi navadno ležišče na tleh, ako neso iz posebno „dobre hiše“, kar se tudi tukaj modro v poštev jemlje.

Ko se približajo dnevi, naredijo se nekega dopoldne pred šolskim poslopjem gručé, branjevskamiza se obloži in mož s klobasicami, katerega prej in potlej ni blizu, se prikaže ter otvori svojo kuhinjo. Na prodaj so Hrovati, Močniki, Piskoti, Gindelij, Pokorni in drugi taki stari, obligatni, neumerjoči bogovi. Nemirni prodajalci otepavajo krog sebe s starimi „špehi“, z glasnim imenovanjem šolskih bogov vabijo se kupci. Prodajalci priskočijo s kmetov s svojim sinčkom. Tedaj ga vse obstopi, tako, da se mož komaj odgovarja. „Oče, to pa to bode treba vašemu sinčku, koliko je pa že star, od kod pa ste, kaj?“ Iz tega vrtinca moža navadno reši misel, da je pač najboljšé, ako vso stvar prepusti sinovemu „štruftarju“, „on se na to ne zastopi“. Tako se skoraj gotovo godi tudi kmečkej

pripomogle k stroškom požarnih bramb, naravna in že naprej opravičena; ta misel je rodila tudi resolucijo, ki jo je sklenila državna zbornica dne 24. junija l. 1881. reševaje mnogo ta predmet zadevajočih prošenj. Po tej resoluciji se je vladi naročilo, „da naj vprašanje zaradi doneska zavarovalnih družeb k prostovoljnim požarnim stražam do dobrega pretresuje.“ Vlada je vsled tega to zadevo dalje pretresovala in izid tega preudarjanja naznanilo je deželno predsedstvo deželnemu odboru z dopisom dne 12. avgusta l. 1882. št. 1633, s povabilom, da naj o tem po okolščinah v slavnem deželnem zboru prične daljno ustavno obravnavo.

Navedenemu dopisu so bila pridejana od ministrske komisije v zavarovalnih zadevah izdelana „načela, po katerih se je ravnati glede doneska zavarovalnih družeb proti ognju k stroškom požarne brambe“ in pa dotično poročilo o nagibih (uzrokih).

Pri natančnejem pretresovanju podanega gradiva prišel je deželni odbor v nadaljevanju že začetkoma naznanjenega stališča zmirom bolj do prepričanja, da stvar sama ob sebi zahteva postavodajno postopanje glede določitve doneska zavarovalnih družeb za namene požarnih bramb, in zoper to se tudi ne da ugovarjati, pri tem se mu je zlasti sledeče pretehtovanje zdelo merodajno.

Kakor v mnogih družih deželah, tako so se tudi na Kranjskem po določbah reda o požarni policiji in o gasilnih stražah dne 15. septembra leta 1881., dež. zak. št. 14., stroški za gasilne naprave večinoma naložili občinam, akoravno je najprej in posebno le posameznemu prizadetemu na tem ležeče, da se nahajajo zadostne gasilne naprave, mej tem ko so občine kot take še le v drugi vrsti udeležene; vskjub temu pa se je in sicer po pravici po polnoma za dobro spoznalo, da se vsled tega občine silijo na svoje stroške, to je, največkrat na stroške vseh davkoplačevalcev skrbeti za gasilne naprave. Zavarovalnim družbam gotovo ni manj na tem ležeče kakor občinam, da se gasilne priprave nahajajo v primernem stanu in dobiček, kateri nastaja iz tega, da se požari hitro pogasé, je za gospodarstvo zavarovalnic v pre mnogih slučajih prej ko ne večji, kot oni dobiček, ki sledi iz tega za gospodarstva občin. Če je tedaj, kakor se je že poudarjalo, korist, ki jo imajo občine, zamogla zadostovati, da se jim je naložilo skoraj celo breme osnove in vzdrževanja gasilnih naprav, se ne more korist zavarovalnih družeb, katera je vsaj tolikšna kot občinska, smatrati za po polnem zadosten uzrok, da se jim naloži plačevanje nekoličnega dela stroškov gasilnih naprav. Pri tistih ognjezavarovalnih družbah pa, ki se bodo osnovala po izdaji dotične postave, bode pogoj, da se jim podeli privoljenje (koncesija), ta, da se zavežejo plačevati omenjeni donesek.

Kar se tiče splošnosti tega vprašanja, povzame deželni odbor na podlagi navedenih razločeb še jedenkrat svoje mnenje ter pravi, da je doplačevanje

zavarovalnih družeb k stroškom za gasilne namene samo na sebi popolnoma opravičeno in utemeljeno in da je to zadevo, ker ima javno korist, urediti po postavodajni poti.

Ako se ta stvar pogleda iz principijalnega stališča, se vidi vsaj po prepričanju deželnega odbora lahka in jasna, ne pa tako, ako je treba to nalogo v resnici izpeljati; marveč nastane tukaj veliko dvoma in pomisleka, tako da je deželni odbor odločno imel za dobro, da za zdaj ne predloži slavnemu deželnemu zboru izdelanega postavinega načrta, ampak da mu le na znanje da vso nabrano tvarino, vsled katere bode slavnemu deželnemu zboru mogoče najpoprej se izraziti, je-li sploh voljan, to zadevo urediti in izvršiti po postavodajstvu, ali pa le v splošnem oziru postaviti načela, po kojih se je ravnati ter v zvezi s temi dati določne ukaze.

Z ozirom na navedene dvomljeje in pomislike usoja si deželni odbor posamezno prav na kratko še sledeče navesti:

Vprašanje zarad pristojnosti (kompetence) imenuje vlada naravnost kot dognano stvar, in vender je treba to okolščino zlasti nasproti onim družbam, ki imajo svoj sedež zvenj dežele, dobro preudarjati. Dokaz v navedenem dopisu, ki se blizu tako glasi, da večidel v vsaki posamezni deželi izpostavljeni zastopnik ali agent družbe pomenja toliko kakor pravilno naselitev družbe, bo sam vsakako komaj zadostoval za rešitev vprašanja zarad kompetence.

Predložitev nasvetovane postavine predloge prepušča vlada najprej izključljivo deželnim zborom oziroma deželnim odborom, mej tem ko bi ta okolščina, da je v pričujočem slučaju želeli — če je tudi tako, da ima deželni zbor pravico kompetence, — da se ta zadeva kolikor mogoče soglasno postavnim potom uredi in da je vladi še celo posebno na tem ležeče, da se postavljena „načela“ vzprejmo v postavo, ta okolščina bi torej prej napolnila na vladno predlogo, jednako glasečo se za vse dežele.

Kar zadene ta „načela“, bi za prvo načelo pri sedanjih razmerah na Kranjskem ne bilo bistvenega zadržka ter bi se po tem načelu vse naprave, katere zavarujejo po deželi zoper škodo po ognju, imele primorati k jednakomernim doneskom za gasilne namene po celi deželi; drugače pa bi bilo, ako bi se, kakor po mnogih drugih krajih, ustanovile tudi na Kranjskem družbe z ozirom na ozemlje s popolnoma omejenim in izključljivim delokrogom (kmetske zavarovalne družbe itd.), kajti tukaj bi nastalo vprašanje, bi li ne bilo pristojno delati izjeme.

Veliko težavneje pa je, dati če tudi le popolnoma splošno ona določila, po katerih se ima urediti gospodarjenje in razdelitev uplačanih doneskov. Po „načelih“ naj se v ta namen postavi mešani zbor, obstoječ iz deželnih odborov, iz zastopnikov zavarovalnih družeb in požarnih bramb, toraj nekaki pomnoženi deželni odbor. To pa bi bilo po vsem izjemno obravnavanje ravno posla deželnega odbora

ter taka zmoti, ki bi težko prinašala bistveni dobiček. Tudi se ne more razumeti, kako pridejo zavarovalne družbe kot dajatvi podvržene kar do tega, da se vzamejo v gospodarstvo zaklada, ki se ne porablja zanje. Vrh tega pa bi kontrola, pod katero stoji deželni odbor pri upravi tolikih zakladov, dajala zadostno poročstvo tudi za redno gospodarjenje z onim denarjem, ki bi se tukaj pobiral. Dalje: kako naj se volijo dotični zastopniki? Ali naj se tú upelje pravilna volitev za udeležene družbe?

Deloma velja to, kar se je ravnokar poudarjalo, tudi za požarne brambe; le ta velik razloček je še tukaj, da so požarne brambe najbolj udeležene pri porabi zaklada. Povoljni način volitve bi se tukaj ravno tako težko dal omisliti.

Vender pa se vsakako mora pripoznati, da dotični v „načelih“ stavljeni nasvet ključe temu zasluzi, da se na drobno pretresuje. Kajti mej tem, ko bi se odmerjenje, pobiranje in uprava zaklada najboljše in brez ovir vršila po deželnem odboru, je bolj nevarno naložiti mu izključljivo tudi razdelitev doneskov, ker težko bode imel v vseh slučajih potrebno razsodnost o posebnih razmerah občin in požarnih bramb in tudi ne potrebne tehnične vednosti o gasilnih napravah. To okolščino bo torej treba prav premisliti. Občinam, ki bi lahko opravljale službo pomočnih organov, bo v mnogih slučajih manjkala potrebna objektivnost, ker tukaj gre za olajšanje dolžnosti, ki bi sicer njim pripadale; cesarske gospodske pa bodo morebiti težko voljne prevzeti to novo, če že ne težko nalogo in potem jim ravno tako manjka kakor deželnemu odboru potrebnih tehničnih vednostij. V onih slučajih, ko gre za podporo unesrečenih požarnih brambovcev, naj se ob enem ta okolščina pred očmi ima, da se morajo doneski skoraj brez izjeme najhitreje plačati, ako se hoče doseči zaželeni namen; vsako obširno poizvedovanje je tedaj tukaj izključeno. Najboljše bi morebiti bilo, posluževati se dobro urejene, skozi celo deželo se razprostirajoče požarno-brambene zadruge, oziroma njenega odbora kot svetovalca; — to bi bila upeljava, ki bi se morala na Kranjskem še le omisliti, katere je pa razen tega tudi še v drugem oziru želeli.

Po „načelih“ se ima iz doneskov ustanoviti zaklad, iz katerega se za vzdrževanje obstoječih kakor tudi za osnovo novih požarnih bramb dajo doplačila; potem se zamore z desetimi odstotki letnih dohodkov ustanoviti založni zaklad, kateri ima namen pripomoči v izrednih slučajih, zlasti v podporo po nesreči umrlih požarnih brambovcev in njihovih zapuščenih družin itd. Zoper tako delitev zaklada bi se dalo marsikaj ugovarjati in primerneje bi morda bilo, ustanoviti le jeden zaklad, kakor na pr. na Bavarskem, kateri ima naslov „zaklad v pospeševanje požarnega branstva“ in služi pač po pravici v prvi vrsti v podporo unesrečenim požarnim brambovcem. Če se pa že namerava usta-

„materi“, ki naposled odpelje svojega sinčka mimo semeniškega poslopja, da mu v pričo te obljubljene dežele priporoči, naj se pridno uči, naj uboga, da bo jedenkrat „gospod“. Ako se kupčija dobro ponese in je sploh kaj cvenka, švigne se tudi k branjevki ali k možu, tako, da opoldne pri kosilu gospodinja dobi siv las, češ, „kaj bo, če bodo zmirom tako izbirični“.

V tem času se v ravnateljjeve pisarni vrši popisovanje. To so ure, katerih se šolski ravnatelj za deset let vkupe in naprej boji. Vse ima skoraj že svoj stroj, stroja za upisovanje dijakov pa še ni! Pred pisarno je gneča. Le posamič smejo v sobo, tako da jih je zunaj vedno jednoliko. Vsem gori pod nogami, vse stoji na šivankah Kleopatre, vsakdo čaka že „celo večnost“, delajo se vsakovrstne obljube, da bi se poprej prišlo „na vrsto“. To je „omen“, mladi dijak! Kako boš še moral čakati, tudi v poznejših letih, da tudi ti „prideš na vrsto“!

Ko so vsi kandidati srečno upisani in so tudi prestane prve stiske, to so vzprejemni in ponavljalni izpiti, tedaj se prično stiske za stariše. Tisto troje, kar je po znanem izreku generala grofa Montecuccolija treba za vojsko, potrebno je dandanes tudi

za šolo. Kaj vse ne rabi na primer prvošolec, knjig da jih komaj odnaša! Torej prvič denar, drugič denar, tretjič denar!

Tisti večer pred šolo sedelo nas je šest okrog mize. Dva sva imela iti drugi dan v prvo šolo. V prvo latinsko šolo! Nove knjige sva imela in na prošnjo napisal nama je starejši sostanovnik na prvo stran imena, in — kaj da sva. Nesva se mogla ločiti od njih, majhna sangvinika! Bile so nemške in midva jih nesva razumela. Veselo sva drugi dan skakljala v šolo, — čez tri ure vračala sva se na stanovanje potrta; hudo nama je bilo in najrajši bi jo bila potegnili na kolodvor, pa domov, kjer so naji mati učili in svarili v ljubem, domačem jeziku. V šoli pa so govorili po tuje, razumeti jih ni bilo, a obrazi učiteljevi so bili taki, da se ljubezen do nas malih ni kazala.

Od tistih mal ni še preveč dolgo; iz tistih let nam nauka ni dosta ostalo ne v srcu ne v glavi, ali dobro je, da nam pameti neso zmešali in srca ne spridili!

Tudi to je dandanes drugače. . . . Zatorej: „vajte faveteque!“

Prva ljubezen.

(Povest J. C. Turgenjeva, posl. Ivan P.)

IX.

(Dalje.)

Pročitajte mi kako pesnico, rekla je Zinajida in oprla se na komolec. — Jaz vas rada poslušam, ko čitate pesnice. Vi čitate, kakor bi peli, pa to nič ne de, to kaže, da ste še mladi. Čitajte: Na Gruzijjskih visočinah.“ Samo usedite se poprej.

Usedel sem se in začel sem čitati „Na Gruzijjskih visočinah.“

— „Da se ljubiti ne moremo“, ponovila je Zinajida. — Ravno zato je pesništvo tako lepo, ker govori o tem, kar ni, in kar ni samo boljše od tega kar je, temveč tudi resnici podobnejše. Da se ljubiti ne moremo — in radi bi se, pa se ne moremo! — Na jedenkrat je zopet umolknila, stresla se in ustala. Pojdiva! Pri materi sedi Majdanov; prinesel mi je svojo pesen, a jaz sem ga pustila. On je tudi žalosten . . . kaj se hoče! jedenkrat boste vi zvedeli . . . pa nikar se ne jezite na mene.

Zinajida mi je hitro stisnila roko in tekla je naprej. Šla sva v krilo. Majdanov začel je baš či-

noviti založni zaklad, bi se imel na vsak način z več kakor deset odstotki zalagati, da bi mu bilo mogoče nekoliko zadostiti svoji najmenitnejši — človekoljubni nalogi.“

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 28. septembra

V **gorenje-avstrijskem** deželnem zboru pride v prihodnji seji v obravnavo reforma volilnega reda v deželni zbor. Deželni odbor je nasvetoval te-le principijalne premembe: 1. Naj se uvede neposredne volitve v kmetijskih skupinah; 2. tajno glasovanje; 3. število poslancev glavnega mesta in kmetijske skupine okolice Lunske naj se za jednega pomnoži; 4. volilna pravica se razširi na petakarje; 5. voli naj se v vsakem okraju; 6. nekateri imenovani kraji se uvrste v skupino industrijalnih okrajev; 7. za veleposestvo naj se volilna pravica dobi še le z 200 gld. letnega zemljiškega davka; 8. po deželi naj se volilna pravica utesni samo na moške; 9. deželni namestnik naj izgubi pravico, da sme do volilnega dne uradno popravljati volilno listo veleposestva.

Pri dopolnilni volitvi državnih poslancev v **moravskem** veleposestvu, ki se je vršila včeraj v Brnu, zmagala sta konservativna kandidata z jednim glasom večine. Dobila sta namreč grofa Badenfeld in Lützelov po 79 glasov, ustavoverna kandidata pa 78 glasov. Liberalci so do zadnjega upali na zmago; po izidu pa so po svoji navadi začeli kričati o nepostavnosti ter so baje uložili tudi protest. — Pri volitvah v deželni zbor pa so v alodijalnem veleposestvu zmagali faksijsni s svojim kandidatom Skene-jem, dočim je fideikomisna skupina volila, kakor po navadi, konservativno ter poslala v deželni zbor svoja zastopnika grofa Spiegel-a in Vetter-ja.

V **Bosni** je nastala živahna polemika najvišjih duhovenskih dostojanstvenikov, Sarajevskega metropolita pravoslavne cerkve na jedne, in katoliškega nadškofa Sarajevskega ter škofa Mostarskega na druge strani. Metropolitu daje na Dunaji nastalo katoliško društvo v podporo katolikov po Bosni in Hercegovini povod, da se odločno protivi katoliške propagandi v okupiranih pokrajinah; v okrožnici do popov pravi med drugim: „Izkustvo in povestnica nas poučujeta, da se Rim poslužuje vseh potov in sredstev, da bi nas pridobil; in morebiti je v tem zmislu oživila tudi zdajnja nova propaganda za Bosno.“ Metropolit opominja na dalje svoje duhovenstvo k opreznosti ter mu naroča poučevati ljudstvo, da se ogiblje misijonarjev druge vere. Pismo končuje z besedami: „Bodite oprezní in previdni na pravoslavni strani, kajti časi so zelo težavi, ker se ne pridiguje kristijanstvo, nego papežstvo.“ — To okrožnico pa sta katoliška škofa vrnila z javnim pismom do metropolita, v katerem zaničujejo katoliško propagando ter se pozivljata tudi na to, da je sam nadvojvoda Albrecht pokrovitelj rečenega katoliškega društva, ki ima v prvi vrsti namen pospeševati zgradbo katoliških cerkv in učnih zavodov. Obe polemiki imati poleg tega tudi točke verskega zadržaja.

Vnanje države.

Včeraj se je otvorila **srbska** skupščina. Namesto prestolnega govora čital se je samo ukaz od sotuega kralja. — Radikalna večina zahteva z vso odločnostjo ustanovitev radikalnega kabineta, za kateri se javlja naslednja lista ministrov: Pašić, prvosedestvo in notranje stvari; Teodorović, za vnanje; Nikolajević, pouk; tabačni trgovec Tavšanović, finance; Geršić, pravosodje; Milešević, narodno gospodarstvo in Sava Gruić, vojna. Jeden del radikalcev želi zvezo z naprednjaško stranko ter zagovarja kabinet Kaljevičev, proti Ristiću pa so si vsi radikali složni; tudi srbski poslanik v Carigradu, Jefrem Gruić, ni jemati v poštev, ker nema nobene zaslombe v skupščini, kakor tudi ne Ristić in N. Krestić. Rešitev teh vprašanj zavisi v prvi vrsti od kralja.

Španski kralj dospe jutri po poludne v Pariz. Pričakoval ga bode na severnem kolodvoru prezident Grévy in vsi ministri; stanoval bode v španskem poslanstvu. Za njega navzočnosti je priredjeno več slovesnostij; v sredo popoldne pa se vrne v Madrid. — Republikanski listi so zelo razjarjeni zaradi njegove ostenativne prijaznosti na nemških tleh; posebno pa še zaradi izrednega odlikovanja kraljevega, da je postal imatelj Strassburškega ulanskega polka. Iz tega poslednjega izvajajo Pariški listi, da se je na nemškem dvoru sklenila nemško-španskega zveza proti Francoskeje „Temps“ to zadevo mirno sodi ter zaključuje, da je Bismarck, iz katerega izvira to imenovanje, namerjal španskemu kralju s tem napraviti hladen vzprejem v Parizu; list nagovarja Parižane, da naj prikrizajo to Bismarckovo namisel. Tudi Madridsko liberalno časnikarstvo vidi v tem činu le spretno posezanje nemškega kancelarja ter pravi, da bode soglasna izjava Španije proti nemški zvezi francoski narod obodila, da ne bode prideval posebnega pomena temu dogodku.

Dopisi.

S slovenskega Štajerskega 25. sept. [Izv. dop.] Nemcem ne more in ne sme se očitati, da bi bili preskromni, preponižni.

Varal bi se, kdor bi mislil, da Nemec, živeč med Slovenci in od Slovencev, vsaj prikriva svojo nadutost in oholost, da ne kaže javno svoje mržnje do vsega, kar je slovensko.

Evo dokazov!

Slučajno sem prišel v glasovitem mestu Ptuij v krčmo, kjer ima neka „deutsche Tisch-“ ali „Abendgesellschaft“ svoj sedež.

V svetišče ni stopila moja noga, moje oči niso videle one deske, na katero so zapisana imena družbenikov, slovenska imena Ptujskih germanov, mudil sem se vsakokrat v stranskej sobi, a videl sem možakarje dohajati, slišal jih govoriti.

Vsak je govoril, vsak govoril je tako dolgo, dokler so ga drugi hoteli poslušati.

In o čem so govorili? O nemški kulturi in — o Slovencih, katere je jeden jedini nazival „wende“, vsi drugi imenovali so jih „windische“. O

kulturi govorili so tako, kakor govori o njej „Tagespott“ in vsi tisti, ki iz nje zajemajo vso svojo učenost, plitvo, budalasto, a širokoustno, kakor bi bila vsa kultura le pri njih doma, njih last.

Kadar so govorili o Slovencih, o svojih sodeželanah, sodeželanah in sodržavljanih, posluževali so se besed, kakor windische Flachköpfe, windische Tosten, Eseln, Trotteln, Hunde, Schweine, Creaturen, Gesindel, Bagage itd.

Ni mi bilo mogoče zapomniti si vseh teh lepih izrazov, katerih se je posluževala nemška kultura, kadar je prišla do ubogih Slovencev, kadar jih je začela „lizati“, kar se je vsakokrat godilo, ko so možakarji puhlo in mršavo svojo kulturo s pivom zalivali, ko so kulturno surovost kar na cente ne-navzočnim Slovincem usiljevali.

Ker še toliko surovosti in podlosti nesem slišal v javnih lokalih, jel sem povpraševati po imenih in stanu nemških „abend-“ ali „tischgesellschaftler-jev“. In glej, kako čudno je ta družba sestavljena!

Ko se pomenjkujem s svojim sosedom, odpró se počasi duri, možiček zapitega obraza maneč si roke ustopi ter se bliža gugajoč natakariči, jo po-boža, potem gre v svetišče.

Ta je prvi, pravi moj sosed, ker ima obilo časa za-se, vsaki dan 24 ur; nekda bil je komij, sedaj pisari pri svojem očetu, kadar ne sedi v gostilni ali kavarni.

Brat veseljak se še ni usedel, ko ustopi dolg, suh mož. Sosed mi zašepeče na uho, da je trgovec, kateremu so Slovenci že precej denarja nanosili, sin poštene slovenske rodovine, ki se pa sramuje svojega slovenskega pokolenja in ga zatajuje, dasi obraz in jezik tega ne dopuščata, ker hoče z „nobel“ gospodo občeovati in so „nobel“ gospodje le Nemci (?).

Naj mu bo — in tudi njegovej ženi, sem si mislil, ko se vrata na stečaj odpró in ustopi rudečelichen ponosen gospod — binocles.

Sosed mi je pravil, da je jako čuden mož, češ, da ne prodaja špecerij, ampak da je jako muzikalichen in misli, da to nadomestuje vse učenje. — Ptujška normalka je bila za njega srednja in visoka šola — da se njegova nadutost v vse vtika, da nosi on „zvonec“ v Ptuij.

To morajo strašne reve biti, če nosijo ljudje toli publoglavi „zvonec“, če so ljudje te baže glavni in jedini politkarji med nemškimi Ptujčani — mislil sem sam v sebi, ko se že zopet duri odpirajo in se kar cela tropa gospodov v svetišče usiplje.

Jeden, srednje velikosti, črno bledih lic s črnimi naočniki zdel se mi je jako melanholichen. Ker se je nekako leseno, da ne rečem mrzlo vedel nasproti celej družbi, vprašal sem soseda, kdo da je.

Ko mi ta imenuje nadzornika slovenskih šol, sem utihnil.

Da zahaja nadzornik slovenskih šol v društvo, kjer se nahaja toli plitvosti in surovosti, da se druží z ljudmi, ki toli sovražijo Slovence in slovensčino, ki se poslužujejo izrazov hunde, schweine, trotteln, flachköpfe it.l., kadar govoré o Slovencih, tega se nesem nadejal.

Ko tih sedim zraven soseda, povzame besedo med „gesellschaftlerji“ velik dobrorejen mož.

Kvasil je mnogo, se ve, da tudi o Slovencih, o Čitalnici, o slovenskem petji in jeziku. Ko je začel primerjati slovenski golč tako nekako s pasjim lajanjem „hundebellen“, ko je oblastno rekel, da ni prišel z gornjega Štajerskega v Ptuij, da bi se „windisch“ učil, — dasi se je zlagal, ko je za službo med Slovenci proseč spričevalo prinesel, da zna slovensko, kakor se mi je pozneje pripovedovalo — vprašam soseda, kdo da je.

Ta mi spet imenuje znano ime dra. medic. univ., kateremu ni treba iskati zaslужka pri privatnih osebah, ker dobiva gotovo plačo, kjer si more spekulativna butica in commissione — smelo bi se reči in perpetua commissione — zaslužiti marsikak goldinarček, posebno, če spodrine vse „land-boderje“ — svoje kolege — pri sodnijah in tam, kjer se samo kože cepé.

tati svojega ravnokar natisnenga „Ubijalca“. Kričal je in zategoval svoje četiropne jambe, ritmi vrstili so se in zveneli, kakor žvenkljanje zvoncev, a jaz sem neprestano gledal Zinajido in prizadeval sem se raztolmačiti pomen njenih poslednjih besedij.

„Ilj možet bitj sopernik tajnij

Tebja nezdanu pokoril“

zakričal je na jedenkrat Majdanov — moje in Zinajidine oči so se srečale. Videl sem, da je ona zarudela, in mraz me je pretresel od strahu. Že prej sem bil ljubosumen zaradi nje, to trenutje mi je šinila misel v glavo, da je ona zaljubljena. „Oh moj Bog! ona je zaljubljena!“

X.

Prave moje muke so se še le zdaj začele. Lomil sem si glavo, premišljeval in preudarjal — in neprestano, če tudi kolikor se da skrivno opazoval za Zinajido. Ona se je zelo spremenila — kakor se je videlo. Sprehajala se je sama in dostikrat jako dolgo. Često se še gostom pokazala ni: po cele ure sedela je v sobi. To prej ni bila njena navada. Jaz sem postal — ali saj zdelo se mi je — jako bistroviden. „Ali ni ta, ali celo ta?“ popraševal sem samega sebe, preštevalje njene oboževalce drugzega za drugim. Grof Malevski (če tudi sem se sramoval

priznati to o Zinajidi) zdel se mi je na skrivnem najnevarnejši.

Moja bistrovidnost ni segala nič dalje kakor moj nos, in moja prikritost ni nikogar goljufala; saj doktor Lušin me je do dobrega pregledal. Sicer se je pa tudi on poslednji čas zelo spremenil: shujšal je, smejal se je še vedno pogostoma, pa nekako votleje, zlobneje in krajše — neka nesvojevoljna razdraženost živcev spodrinila je v njem prejšnjo lahko ironijo in suhi cinizem.

— Kaj se pa vi vedno potikate tod okrog, mladeneč, — rekel mi je jedenkrat, ko sva bila sama v kneginjinem salonu. (Knežna se še ni bila vrnila s sprehoda, kneginja je pa v predsobi s cvrčečim glasom oštevala hišino.) — Vi bi morali učiti se, delati, — dokler ste še mladi — a kaj delate?

— Vi ne morete vedeti, ali jaz delam ali ne, — odgovoril sem mu ne brez prevzetnosti, pa tudi ne brez zadrege.

— Kakšno je to delo, ko vedno mislite na kaj drugzega? No, pa kaj bom govoril . . . v vaših letih je že tako. Samo slabo ste izbrali. Ali ne vidite, kaka je ta hiša?

— Jaz vas ne razumem, odgovoril sem mu.

(Dalje prih.)

